

մէկէն դուռը վազեցին . մէյմ' ալ տեսնեն որ կառքին մէջէն իջաւ Տորկուա տոս , և ըսաւ անոնց . “ Եկայ որ հոս ձեր մէջը մեռնիմ , ” : Եւ վանքէն իրեն Կոստանդինի բարեկամին գրեց աս խօսքերս . “ Եւ ատեն չկայ որ խօսիմ ես իմ յամառ բաղդիս վրայ , կամ թէ ապերախտ աշխարհիս վրայ , որ կրփափաքէր զիս աղքատ ողորմելի իջեցընելու գերեզմանը , ” :

Պապին բժշկապետը շիզալիինոյ , որ իմաստոյի ալ հին ճանչւորն էր , բարեկամական համարձակութեամբ իմացուց իրեն թէ ալ հասեր էր իր կենացը վերջի օրը : Ուրախացաւ իմաստոյ , գրկեց իր բարեկամը և շունորհակալ եղաւ ան աւետիսին համար : Ետքը աշուրները երկինք վերցուց , շնորհակալ եղաւ Եստուծոյ որ իր կենացը այնչափ մըրիկներէն վերջը՝ հասցուց զինքը ան խաղաղ նաւահանգիստը : Երբոր խնդրեցին իր մէ որ իր կտակը գրէ , պատասխանեց . “ Ինչ մը չունիմ որ մահուընէս վերջը վշտաց առիթ ըլլայ ուրիշներուն , ” : Ուզեցին որ գոնէ տապանագիր մը շարադրէ իր գերեզմանին վրայ փորելու համար . ժպտեցաւ իմաստոյ ու ըսաւ . “ Իմ փոսիս վրան ծածկելու համար պարզ տախտակ մըն ալ բաւական է , ” : Եւ անկ ահա 1595ին ապրիլի 25ին աս գերազանց մարդը իր ամենաթշուառ կեանքէն ելաւ :

Ինքնաբնակ էր իմաստոյ ու գեղեցիկ . ասպետական կրթութեանց մէջ խիստ վարժ էր . շատ ներքին կատարելութիւններով զարդարուած էր , և իրեն հանձարոյն մեծութեամբը խիստ շատ մարդիկներէ վեր էր :

Իմաստոյին գրուածքներուն մէջ ամենէն հուշակաւորը , ինչպէս որ ըսինք , Երուսաղէմ Եւստիւքուսի գիւցաղնական բանաստեղծութիւնն է : Եւ սոր գլխաւոր կատարելութիւններն են մէյմը նիւթին գեղեցիկ կարգն ու պարզութիւնը , երկրորդ ուժին վսեմութիւնն ու քաղցրութիւնը : Սեծ անուն ունի նաև իրեն Եւստիւքուս ը-

սուած հովուերգութիւնը , որ ուժին ու ոտանաւորին գեղեցկութեամբը Եստաղացոց հովուերգութիւններուն ինչուան հիմա մէկ հատիկ օրինակ է : Ուրիշ ոտանաւոր ու արձակ գրուածքները աս երկուքին չեն հասնիր , բայց անոնց մէջ ալ կ'երևնայ իրեն մեծ հանձարն ու բարակամտութիւնը :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՌԱՄԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ .

Ուր անժամ օրհասականի :

ՅԱՄԵՆ առաւօտ և լոյս

Գարբիէն ասէր հոգոյս ,
Արի եկ ել այս այգոյս ,
Այս իմ նորատունի այգոյս :

Քար եմ կրեր ձորերուս ,
Փուշ եմ բերեր սարերուս ,
Պատ եմ բոլորեր այգոյս .
Կ'ասեն , արի ել այս այգոյս :

Ինձ չէ պարտ ելնել այգոյս ,
Դեմ չար փուշ կայ պատերուս ,
Չեմ կարեր ելնել այգոյս ,
Այս իմ գեղեցիկ այգոյս :

Ուռ եմ տնկեր այս այգոյս
Զտակն եմ ջրեր այս տնկոյս ,
Դեռ չեմ կերեր 'ի պտղոյս .
Կ'ասեն , արի ել այս այգոյս .

Հնծան եմ շիներ այգոյս ,
Կարաս եմ թաղեր գինոյս ,
Դեռ չեմ խմեր 'ի գինոյս .
Կ'ասեն , արի ել այս այգոյս .

Վարդ եմ տնկեր այս այգոյս ,
Կարմիր ու սպիտակ վարդոյս .
Դեռ չեմ հոտ առեր վարդոյս .
Կ'ասեն , արի ել այս այգոյս .

Դաղիկ եմ ցաներ այգոյս ,
Կանաչ ու գեղին ծաղկոյս ,
Դեռ չեմ քաղեր 'ի ծաղկոյս .
Կ'ասեն , արի ել այս այգոյս .

Գարբիէն եկաւ հոգոյս ,
Յահէն կապեցաւ լեզուս ,
Խաւարեր աչացրաւ լոյս ,
Հայի իմ կարճ արևուս :

Առին զհոգիս 'ի մարմնոյս .
Ժամ է որ ելնեմ այգոյս ,
Այս իմ գեղեցիկ այգոյս :

Ուռն է կանաչ այս այգոյս ,
Որթըն բացուեալ է այգոյս ,
Այս իմ նորաշէն տնկոյս :

Պուշպուշն կանչէ այգոյս ,
Յօղն իշանէ 'ի յամպոյս
Յամէն առաւօտ և լոյս :

Եւստ երգս զուրցողը կ'երևնայ նորահաս անձ մը , որ կենացը գեղեցիկ

օրերուն մէջ երկայն բարակ ցաւով դէպ 'ի մահը մօտեցած է : Սահուն մութը արդէն չորս դին բռներ է , սակայն իր մանկական հասակովը դեռ կը մխիթարուի , ու ան մթան մէջ իր նորահաս յոյսերուն կոտորած ճառագայթները տեսնելով կը զուարճանայ ու չուզեր մարմնէն բաժնուիլ : Յայտնի է որ ցաւն ու մահը առջի բերան իրեն ծանր երեցած են . բայց հիւանդութեան երկայնութենէն՝ տրտմութեան ուժը կոտորած ըլլալով , մաղձոտութիւն մը եկեր է սրտին . աւսով ան խղճալի վիճակին մէջ ալ հանդարտութիւն մը կը զգայ . երբեմն երբեմն բոլորովին ալ կը մոռնայ ցաւը , մանաւանդ երբոր հանդարտ գիշեր մը վրայէն անցած ըլլայ , որ աւտուն արթնցած ատենը կարծէ թէ գիշերուան քողին հետ հիւանդութիւնն ալ թողած պիտի ելլէ . բայց յանկարծ նորէն կ'իմանայ ցաւին շոշորդը , կ'իմանայ որ խաբուած է , մահը չգաղերի դուռը զարնելէն , բայց իր փափուկ սիրտը ան խիստ ձայնն ալ հրեշտակի մը հրաւերքի պէս կը լսէ , ու կը սկսի ինքն իրեն գալ ու ըսել .

յաճէն առաւօտ , և այլն :

Բաւաւօտէ առաւօտ լազեկիային պէս իր մահուան վճիռը կը լսէ , ու անոյ զանգատ կ'ընէ : Ետ աղէկ կը նմանցնէ իր հասակը այգւոյ մը , պարտիզի մը . տարիքին ոյժը , առողջութեան երեւոյթը , դեղերը , ցանկալի յոյսերը չորս դին իբրեւ քարով փշով պատով ամրացուցած կ'երեւան , անոր համար կ'ըսէ .

Ինչ չէ պարտէնէլ այգոյ : Իր մանկութիւնը իր դիմացն է ծաղկած ուռի մը , լեցուն կարաս մը , վարդի ու ծաղկի նման . ինչպէս ելլէ երթայ՝ առանց անոնց պտղէն՝ գինիէն ու հոտէն վայելելու :

Սակայն մահուան հրաւերքը չգաղերի . իրաւ գեղեցիկ է կ'ըսէ այգիդ , յոյսդ շատ է , անցուցած օրերդ երկայն չեն , սակայն քեզի համար վճիռ տրուած է , Լըի ել ել այս այգոյ : . . . Լը աս կրկնած ձայնին դէմ կենալ

չըլլար : Խեղճ պատանի . ճարն ու յոյսը կը հատնի . ահա ան ձայնը որ առաջ հեռուէն արձագանգի պէս կուգար , հիմա բոլոր անձը կը թնդա . ցընէ . ահա Վաբրիէլ կը մօտենայ . . . անյոյս սրտին լեզուն մոռնալ է . աչքերը լոյս չեն տեսներ , արեւը կ'իջնայ : Լը , կ'ըսէ իր ներքին ձայնը , ալ պէտք է որ ելլեմ երթամ , թողում իմ գեղեցիկ , իմ նորատունկ , իմ անուշահոտ այգիս . ալ ժամն հասեր է . ահա Լըին զնգիս 'ի ճարճոյս , Վաբ է որ ելնէ այգոյ :

Վարդացողը վկայէ աս երգին սրտաշարժութեանը . իմաստին համեմատ զուրցուածքն ալ անոյ է , խայթ չունի . շարադրութիւն չհասնիր կաբուակին երգին . նոյնպէս շէնքն ալ անոր չկրնար համեմատիլ : Զորորդէն ինչուան եօթներորդ տները նոյն մէկ իմաստին կրկնութիւն են , որոնց տեղը թէ որ մէկ կամ երկու տուն միայն ըլլար , աւելի կտրուկ կ'ըլլար : Երջընթեր տունը առջիններուն հետ այսպէս կրնայ կապակցիլ , թէ ահա աս զուարթ հասակիս մէջ կ'ելլեմ կ'երթամ աշխարհքէս , որ տեսնողները մեռնելէս վերջն ալ վրաս պիտի խղճան : Իսկ վերջին տունը կ'երենայ թէ ետքէն աւելցուցած է . և աւելի այգիէն ելլելէն վերջի վիճակը կը ցուցնէ , անմահութեան այգւոյն սոխակն ու ցօղը վայելելով :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Լսող-ծոյ նախախնամութեանը երկրորդ դժբաղդութեանց մէջ :

ԵՍ զարմանալի ու ցաւալի կը սեպեմ ան մարդիկն որ Լսող-ծոյ անբաւ բարիքը վայելելէն 'ի զատ , կը ճանչնան ալ թէ ան բարիքը Լսող-ծոյն է , ու վերջը մէկ բնական դժբաղդութիւն մը տեսածնուն պէս՝ Լսող-ծոյ գլխութիւնն ու իմաստութիւնը կարծես թէ կը մեղադրեն . անանկ որ